

Sygn. akt II PK 106/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P. K.

przeciwko Przedsiębiorstwu Komunikacji Samochodowej Spółce Akcyjnej w O.

o wynagrodzenie i ryczałty za noclegi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 stycznia 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w W.

z dnia 27 września 2012 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W., pozostawiając temu
Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 września 2012 r. Sąd Okręgowy w W. Wydział VII Pracy oddalił apelację strony pozwanej Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej

Spółce Akcyjnej w O. od wyroku Sądu Rejonowego Wydziału Pracy Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 maja 2012 r., zasądzającego od pozwanej na rzecz powoda P. K. kwotę 49.561,47 zł; w tym 3.550,58 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz 46.010,89 zł tytułem ryczałtów za noclegi (punkt I wyroku), a także zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (punkt II wyroku).

W części opisowej uzasadnienia wyroku Sąd drugiej instancji wskazał, co następuje: „Sąd Rejonowy na podstawie stanu faktycznego ustalonego w toku przewodu sądowego, który Sąd Okręgowy przyjął za własny uznał roszczenie powoda za uzasadnione obejmujące okres od dnia 26.04.2007 r. do 30.06.2009 r.”, które Sąd drugiej instancji ocenił w sposób zacytowany niżej w całości: „Zarzuty i argumenty apelacji nie uzasadniają uznania, że orzeczenie Sądu Rejonowego, którym zasądzono od strony pozwanej na rzecz powoda określone w wyroku kwoty tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ryczałtów za noclegi jest wadliwe i narusza przepisy prawa co uzasadniałoby apelację. Sąd Rejonowy wbrew zarzutowi apelacji przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe w zakresie roszczeń zgłoszonych przez powoda, wyjaśniając wszystkie istotne okoliczności sprawy będące podstawą ustaleń faktycznych wydanego w sprawie wyroku. Wyciągnął też prawidłowe wnioski z ustaleń, które poczynił. W tych okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy podziela pogląd jak i szerokie argumenty zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku co do tego, że istnieją podstawy faktyczne i prawne do uznania skuteczności roszczeń powoda. Dotyczyło to zarówno roszczenia o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, jak też ryczałtów za noclegi. Z kart drogowych sporządzonych przez powoda wynikało, że powód przepracował także 534,92 godziny nadliczbowe. Należne z tego tytułu wynagrodzenie po odliczeniu kwoty, którą już strona pozwana wypłaciła wyniosło kwotę 3.311,79 zł. Powód nie otrzymał ryczałtów za noclegi. Natomiast strona pozwana nie zapewniła powodowi bezpłatnych noclegów. Możliwość spania w kabinie kierowców nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu. Biorąc to pod uwagę prawidłowo Sąd Rejonowy zasądził od strony pozwanej na

rzecz powoda kwotę 46.010,89 zł tytułem ryczałtów za noclegi. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy z mocy przepisu art. 385 kpc orzekł o oddaleniu apelacji”.

W skardze kasacyjnej pozwana Spółka zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności: 1/ art. 77⁵ § 1 k.p., art. 77⁵ § 3 k.p., art. 77⁵ § 4 k.p. oraz art. 77⁵ § 5 k.p. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że pracodawca nie jest uprawniony do wprowadzenia w aktach wewnętrznych ryczałtowego sposobu ustalania i naliczania należności z tytułu odbywania przez pracowników podróży służbowych, w których połączone są kwoty należne pracownikowi z tytułu diet oraz z tytułu noclegów w podróży służbowej, a nadto bezpodstawne uznanie, że powód nie otrzymał ryczałtów za noclegi, a skarżąca nie zapewniła mu bezpłatnych noclegów, 2/ § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm., zwanego dalej rozporządzeniem o zagranicznych podróżach służbowych) w związku z art. 77⁵ § 5 k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na niezgodności pomiędzy ustalonym faktem uregulowania należności z tytułu noclegów w podróży służbowej w zakładowym akcie wewnętrznym „a hipotezą tej normy prawnej, tj. obowiązkiem pracodawcy wypłacania pracownikom ryczałtów za noclegi w wysokości ustalonej w tym rozporządzeniu”, 3/ art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 1 k.p. w zw. z § 2 pkt. 2 lit. b i § 9 ust. 2 rozporządzenia o zagranicznych podróżach służbowych przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Skarżąca zarzuciła też naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej wyroku i nieprzytoczenie żadnych przepisów prawa.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oparty został na występującym w sprawie istotnym zagadnieniu prawnym, „czy pracodawca jest uprawniony w oparciu o art. 77⁵ § 3 k.p., przy zachowaniu wymagania co do minimalnej wysokości diety unormowanego w art. 77⁵ § 4 k.p., do określenia w regulaminie wynagradzania obowiązującym w jego zakładzie pracy zryczałtowanej należności z

tytułu odbywania przez pracowników podróży służbowych, w tym w szczególności łącznego określenia należności za diety z tytułu podróży służbowych oraz z tytułu kosztów noclegu". Ponadto skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na rażące naruszenie: 1/ art. 77⁵ § 1, art. 77⁵ § 3, art. 77⁵ § 4 oraz art. art. 77⁵ § 5 k.p. przez dokonanie ich wykładni *contra legem* i uznanie „wbrew przepisom bezwzględnie obowiązującym, że pracownikom przysługuje prawo do ryczałtu za noclegi w wysokości ustalonej w/w Rozporządzeniem", co rażąco narusza podstawowe normy wykładni aktów prawnych, 2/ art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 k.p. w związku z § 2 pkt. 2 lit. b i § 9 ust. 2 rozporządzenia o zagranicznych podróżach służbowych przez „ich niewłaściwe zastosowanie bowiem spór w istocie dotyczy okresu sprzed nowelizacji ustawy". Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona także „w świetle nie wywiązania się przez Sąd Okręgowy z obowiązku nałożonego nań przez art. 328 § 2 k.p.c. i nie wyjaśnienia rozstrzygnięcia w zakresie ryczałtów za noclegi podstawy prawnej uznania za nieprawidłowe ustalenia przez skarżącą warunków wypłacania pracownikom należności z tytułu podróży służbowych w formie zryczałtowanej diety obejmującej zarówno dietę na wyżywienie jak i należność z tytułu noclegów".

Skarżąca twierdziła, że w okresie zatrudniania powoda, przyjęła zarówno w umowie o pracę, w zakładowym układzie zbiorowym pracy, jak i aktach kierownictwa wewnętrznego regulacje płacowe, które spowodowały, że w spornym okresie średnie miesięczne wynagrodzenie powoda wynosiło ponad 4.000 zł netto. Wysokość „zryczałtowanych” diet przysługujących z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy była ustalona na znacznie wyższym poziomie od stawek wynikających z powołanego wyżej rozporządzenia, do czego nie odniosły się Sądy obu instancji.

Ponadto, w ocenie strony skarżącej, Sąd Okręgowy nie ustalił konkretnych warunków noclegów powoda w kabinie samochodu i nie wskazał na niedostatki, które sprzeciwiały się uznaniu ich za zapewnienie bezpłatnego noclegu przez pracodawcę. Tymczasem „standard” nocnego odpoczynku w kabinie samochodu bywa spełniony w razie zapewnienia pracownikowi regeneracji sił fizycznych i psychicznych adekwatnych do wykonywania zawodu kierowcy. Przepisy Kodeksu pracy, ustawy o czasie pracy kierowców lub rozporządzenia wykonawczego nie

zawierają definicji legalnej bezpłatnego noclegu ani nie określają warunków wymaganych do zapewnienia bezpłatnego noclegu. W ocenie skarżącej, powód miał „właściwe warunki do spania”, gdyż samochód „był wyposażony m.in. w przedłużoną kabinę z podwyższonym dachem, dwa łóżka, dodatkowe ogrzewanie postojowe, osłony i zasłony przeciwsłoneczne, pneumatyczny fotel kierowcy oraz lodówkę. Wszelkie koszty parkingów i opłat jakie musiał uiścić powód ponosiła skarżąca (opłaty zwracane były na podstawie rachunków lub zapisów przedstawionych przez kierowcę na dokumentach z podróży). Oprócz miejsca do spania, w kabinie pojazdu skarżąca zapewniła (i poniosła koszty) elementów dodatkowych „w postaci bezpiecznego parkingu oraz dostępu do sanitariatów”, co wykluczało „możliwość uwzględnienie powództwa w zakresie wypłaty powodowi kwoty 46.010,89 zł. tytułem ryczałtów za noclegi”.

W konsekwencji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, a ponadto o orzeczenie o zwrocie przez powoda na rzecz skarżącej spełnionego przez nią świadczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się oczywiście usprawiedliwiona ze względu na kwalifikowane, bo oczywiste i elementarne naruszenie przez Sąd drugiej instancji wymagań art. 328 § 2 k.p.c., które są niezbędne dla dokonania prawidłowej weryfikacji kasacyjnej zaskarżonego wyroku. Rażąco ogólnikowe, bo „sloganowe” wywody Sądu drugiej instancji, w połączeniu z lapidarną i równie ogólnikową częścią opisową (historyczną) przebiegu sprawy, nie spełniały nie tylko elementarnych, ale żadnych (jakichkolwiek) wymagań prawidłowego uzasadnienia wyroku, które powinno być sporządzane według dyrektyw zawartych w art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. Takie niedopuszczalne i kwalifikowane wady

uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które sporządzili i podpisali sędziowie - legitymujący się „apelacyjnym” statusem służbowym, uniemożliwiły dokonanie kasacyjnej kontroli zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do kasacyjnych zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego i dyskredytowały zaskarżony wyrok, usuwając możliwości poddania go merytorycznej weryfikacji kasacyjnej. W szczególności Sąd Najwyższy nie ma obowiązku i nie może domyślać się ani poszukiwać za Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych, dowodów lub podstaw prawnych, na których Sąd ten oparł zaskarżony wyrok, bo to należy do kardynalnych i elementarnych powinności każdego sądu orzekającego w sprawie. Oczywiście wadliwie sporządzona namiastka (pozór) dotychczasowego uzasadnienia kontestowanego wyroku, w którym Sąd drugiej instancji uchybił elementarnym wymaganiom sporządzenia uzasadnienia, o których mowa w art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c., wymagały uchylecia do ponownego rozpoznania zaskarżonego wyroku, który nie nadawał się do jakiegokolwiek, a w szczególności merytorycznej kontroli kasacyjnej (art. 398¹⁵ k.p.c.).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd drugiej instancji powinien usunąć kwalifikowane wady uzasadnienia zaskarżonego, a przy wyrokowaniu może skorzystać z doświadczeń i dorobku jurysdykcyjnego najwyższej instancji sądowej w kasacyjnym orzekaniu w analogicznych lub podobnych sprawach, także w ocenie kasacyjnej wyroków tego samego Sądu Okręgowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119; z dnia 12 września 2012 r., II PK 44/12; z 10 września 2013 r., I PK 71/13, ale także wyrok z dnia 4 czerwca 2013 r., II PK 296/12).

Mając na uwadze powtarzające się kwalifikowane wady niektórych uzasadnień wyroków Sądu Okręgowego w W. sporządzanych, między innymi, w kolejnych sprawach tego samego rodzaju (o należności kierowców w transporcie międzynarodowym) - Sąd Najwyższy uprzedza, że w przyszłości będzie rozważał podjęcie procedur, o których mowa w art. 65 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, przewidujących, że w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów prawa - Sąd Najwyższy, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi (co dotyczy wszystkich sędziów, którzy biorą udział,

tj. sporządzają lub podpisują oczywiście wadliwe uzasadnienia wyroków, które nie spełniają elementarnych wymagań z art. 328 § 2 k.p.c.).